

کیومرث اشتریان

جوامع ویژگی‌های ساختاری دارند که جوان «پلتفرمی» برای قدرت عمل می‌کنند. مثلاً: زمین یک پلتفرم است که می‌توانید با توجه به قابلیت‌هایی که دارد، بهره‌های گوناگون از آن ببرید؛ کشاورزی کنید یا کارخانه بنا کنید یا مکتب و مدرسه بسازید. یک جامعه نیز این چنین است و پلتفرم‌های قومی، مذهبی، نظامی و طبیعی دارد. همواره قوم و قبیله سفت-پیمان و دریا-خود را بر پیوندهای سست-بنیان و زودگذر سیاسی تحمیل می‌کند. گروه‌ها می‌توانند با نیرنگ‌های رنگارنگ از مخزن‌الاسرار این «پلتفرم»-ها بهره‌برداری سیاسی کنند و از «پلتفرم» قوم و قبیله، از نهاد نظامی و امنیتی، یا حتی از پلتفرم مالکیت منابع طبیعی بهره قدرت کشند. عالی‌ترین شکل بهره‌برداری، تشکیل دولت است که نتیجه همین بهره‌برداری‌هاست. یک دولت می‌تواند بر یکی یا ترکیبی از همین پلتفرم‌ها استوار شود. جنبش دولت‌ناشی از چین و شکن ساختارهای زمین‌شناسی اجتماعی است.

این پلتفرم‌ها در گذر زمان حالتی ترکیبی پیدا می‌کنند؛ یعنی یا با نسل‌های جوان‌تر سیاسی یا با گروه‌های صنعتی یا با مافیاهای اقتصادی ترکیب می‌شوند و به‌تدریج طی یک یا دو نسل به یک «طبقه جدید» دگرپسبی پیدا می‌کنند. کارکرد این پلتفرم‌ها گاه آشکار و گاه پنهان است. اینان هر یک به گونه‌ای به تسخیر قوای سه‌گانه می‌پردازند:

در قوه قضائیه، به عنوان مثال، ساختار قومی می‌تواند پنهانی خود را در نهاد قضا بازتولید کند. این تسخیر ممکن است از طریق اعمال برخی هنجارها در نهاد قضا یا به‌صورت ناخودآگاه رخ دهد و مثلاً سبب شود تا رفتارهای ویژه‌ای در احکام قضائی صادره بروز یابد که نشانی معنادار از گسست با هنجارهای بین‌المللی دارد. به همین سنان پلتفرم‌های طبقاتی می‌توانند به تسخیر قوه مجریه یا مقننه دامن زنند.

در قوه مقننه نیز پلتفرم قومی به طرز معناداری خود را بر انتخابات و حتی بر احزاب اصلاح‌طلب تحمیل می‌کند و مثلاً در استان‌ها احزاب سیاسی و گروه‌های اصلاح‌طلب ناچار می‌شوند که به مقتضای همین پلتفرم بنیانی قدرت به‌مکان‌یابی سیاسی خود بپردازند. برخی نئوسیدگان آرمانخواه سیاسی پس از مواجهه با این چنین زمینه‌های زمخت اجتماعی غبار پریشانی بر پیشانی‌شان می‌نشینند، دچار پیری زودرس در سیاست می‌شوند و تحول سیاسی را با تمنای مهاجرت تهاتر می‌کنند.

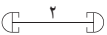
در قوه مجریه وضعیت تا حدودی متفاوت است. دستگاه بوروکراتیک ایرانی، قوای تاریخی-ملی داشته است. دولت متمرکز ملی در ایران هویتی تاریخی دارد که زمینه را برای دستگاهی اداری که فاقد پایگاه ایلی، قومی یا حتی آرمانی باشد فراهم کرده است. به تناسب زمینه‌ها، سنت‌های قوی یا ضعیف در بخش‌هایی از این بوروکراسی شکل گرفته است. در گذاری تاریخی دستگاهی اداری فراهم شد که هم مستعد فهم جهان بود و هم به دلیل پیچیدگی‌اش درجاتی از مقاومت در برابر فساد ساختاری فراهم می‌کرد. در سال‌های پس از پیروزی انقلاب قوام این نهاد از طریق سازمان برنامه و بودجه و سازمان اداری استخدامی حفظ شده است. اما آنچه در این دولت مشاهده می‌شود، سرریز طبقاتی پلتفرم‌های مذهبی-نظامی در ترکیب با نسل جدید سیاسی است که بوروکراسی سنتی ایران را دچار دگرگونی اساسی می‌کند و با ترکیبات جدید در حال شکل‌دهی به یک طبقه جدید در قوه مجریه است تا در عمل جایگزین سنت‌های پیشین شود. حال که توسن بی‌لجام بوروکراسی سرکشی می‌کند، بهتر است «اصلاح‌نازده» شود. این راه‌حلی «دوفاکتو» برای کسانی است که از برقراری تعامل با بوروکراسی مدرن بازمانده‌اند.

شکل‌گیری روحانیت دولتی-اداری، مدیران نظامی-امنیتی که لباس مدیریت بوروکراتیک می‌پوشند، جابه‌جایی منبع ارتزاق روحانیت، تمایز طبقاتی روحانیت اداری از بدنه روحانیت، تولید گفتمان‌های جدید در حوزه علوم اجتماعی، علوم سیاسی، روان‌شناسی، پزشکی و هنر برای توجیه و تفسیر نظام طبقاتی جدید همگی در این فضا رخ می‌دهد؛ هر چند ممکن است حتی تصمیم‌گیران اصلی این دولت نیز به دامنه تغییراتی که در حال اجرای آن هستند، خودآگاهی نداشته باشند و تنها به فریزه چنین رفتار می‌کنند. اگرچه شام بی‌احتشام دولت رئیسی نمایان است اما این دولت بی‌گفتمان (که نه در حوزه و دانشگاه ریشه داشته و نه پیگاه معنی‌دار جامعه‌شناسختی دارد) در تضاری تاریخی و به صورتی ناخودآگاه تسهیلگر و نهاد این تحول طبقاتی در ایران است.

یکشنبه ۲۳ اردیبهشت ۱۴۰۳
۳ ذی‌القعده ۱۴۴۵
۱۲ می ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۳۱
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

موضع وزیر کشور درباره میزان مشارکت در انتخابات
مشارکت مرحله دوم
بیشتر از مرحله دوم
دوره قبلی است

در «شرق» امروز می‌خوانید: چرا اطلاع‌رسانی در زمینه بیماری اچ‌آی‌وی ضعیف است؟ آموزش‌های جدی و تدابیر پیشگیرانه درباره اچ‌آی‌وی نداریم • احتمال حمله زمینی قوت می‌گیرد؛ رفع در آستانه تخلیه

گزارشی از دخالت بخش‌های اجرائی در تولید و تجارت مواد اولیه که سبب اختلال در روند تولید و بازار مصنوعات چوبی شده است

صنایع چوب درمگنه دولت

گزارش تیریکرا در صفحه ۴ بخوانید

بازخوانی تاریخی پرونده ایران - کنترا در گفت‌وگو با علی هاشمی

نگاه آمریکا پس از افشای مک‌فارلین به جنگ تغییر نکرد

سردار حسین علایی در جلسه رونمایی کتاب خاطرات مرحوم هاشمی مطرح کرد

آیت‌الله هاشمی نمی‌خواست پای ایران به ۱۱ سپتامبر باز شود

یادداشت

آدرس غلط در بحران مسکن

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

صحبت می‌کنیم، دیگر بحث مشکل و دشواری مسکن مطرح نیست؛ چراکه به طور صریح وارد «بحران مسکن» شده‌ایم. بیش از دوسوم جمعیت کشور دچار دشواری‌های مرتبط با مسکن هستند. یک گروه مستأجرند؛ چون مسکن ندارند. گروه دیگری ساکن در ساختمان‌هایی هستند که کیفیت لازم را ندارند و بافت فرسوده محسوب می‌شوند. گروه دیگری ساکن ساختمان‌هایی هستند که وسعت لازم را ندارند. تعداد اتاق متناسب با تعداد جمعیت خانوار نیست. گروه دیگری به خاطر مشکلات شهری مانند ترافیک و امثال آن از وضعیت سکونت خود ناراضی هستند. به طور طبیعی وقتی ۷۰ درصد جمعیت کشور گرفتار چنین مسئله‌ای در حوزه مسکن هستند، دیگر ما از بحران مسکن و نه مشکل مسکن حرف می‌زنیم. دولت‌ها مداوم در این زمینه و در مدیریت مسکن مشکل داشته‌اند و به طور پیوسته این مشکلات را برای دولت‌ها بعد به ارث گذاشته‌اند و این روند همین‌طور ادامه پیدا کرده تا به وضعیت موجود رسیده است. با وجود چنین بحرانی، معمولاً علت این ناکامی در جای دیگری جست‌وجو می‌شود. مثل بازار هر کالای دیگری که به طور طبیعی متأثر از سیاست‌های فروش و شیوه‌های تبلیغات و ارتباط خریداران و فروشندگان است، بازار مسکن نیز متأثر از شیوه تبلیغات و سیاست‌های فروش است. به طور طبیعی شیوه‌ای که فروشندگان و تولیدکنندگان مسکن برای فروش مسکن در پلتفرم‌های آنلاین و شبکه‌های اجتماعی و دیگر روش‌ها به کار می‌برند، می‌تواند بر بازار مسکن تأثیر بگذارد؛ اما به این معنا که ما این نوع فعالیت‌ها را عامل مهم در ایجاد بحران مسکن بدانیم، نوعی آدرس غلط دادن است. به عبارت دیگر موتور تغییرات مسکن

یادداشت

سخنی با شهردار تهران

عبدالحسین طوطیانی

پژوهشگر کشاورزی

سال‌های درازی است با پاهای گل‌الود، کام تخریب بر نقش بی‌بدیل شمال کشور گذاشته است. نقشی که نقاش هستی‌آفرین با قلم هنر خود و طی میلیون‌ها سال بر آن عرصه آراسته بود. بنابراین انتقاد و اعتراض مدنی حامیان بستر حیات به سیاست‌های سبزستیز و برگریزان شهرداری تهران که چندین دهه است مداومت دارد، قطعاً برای حفظ اکوسیستم منطقه نیست؛

اتفاق دیگری است که برای نمونه می‌توان به افزایش نقدینگی و سیاست‌های نامناسب دولت اشاره کرد. از سویی نبود فرصت‌های سرمایه‌گذاری نیز مزید بر علت در بحرانی‌تر شدن وضعیت مسکن شده است؛ چراکه دولت می‌تواند نقدینگی را به سمت فعالیت‌های اقتصادی مولدتر و سالم‌تر سوق دهد؛ اما دولت خود این بحران را دامن می‌زند تا نقدینگی وارد حوزه ساخت‌وساز و املاک و مستغلات شود که به طور طبیعی اثر آن را بر افزایش قیمت مسکن شاهد هستیم. وقتی سرمایه و نقدینگی در این حوزه زیاد است؛ پس تبعات آن می‌تواند افزایش قیمت و نوسانات مرتبط با آن باشد. به طور طبیعی اینکه ما ادعا کنیم که فعالیت مشاوران املاک و دلان و شبکه‌های خریدوفروش آنلاین عامل تعیین‌کننده در قیمت است، ادعای اشتباهی است؛ اگرچه باید پذیرفت که این روش‌ها بر بازار مسکن اثرگذار هستند؛ اما نه آن‌قدر که همه توجه‌ها را به آن معطوف کنند. اتفاقاً گاهی اوقات این مدل تبلیغات اثر معکوس دارد و لزوماً منجر به افزایش قیمت در بازار مسکن نمی‌شود؛ کم‌اینکه فعالیت پلتفرم‌های آنلاین به مهار رشد قیمت مسکن کمک کرده است. در واقع این پلتفرم‌ها اغلب به نفع مصرف‌کننده عمل می‌کنند. مثلاً نمونه خدمات آنلاین را می‌توان در حوزه حمل‌ونقل شهری، خدمات تاکسی‌رانی، توزیع بعضی کالاها و خدمات دید. در حوزه مسکن نیز لزوماً اثر منفی نمی‌گذارند؛ بلکه می‌توانند باعث ایجاد تعادل و افزایش رونق به نفع مصرف‌کنندگان مسکن شوند. باید این وضعیت را مدیریت کرد و دولت باید با سیاست‌های درست از این امکان به نفع جامعه استفاده کند و از این پلتفرم‌ها برای کاهش هزینه‌های معاملاتی و نه افزایش قیمت‌ها برای مردم بهره بگیرد. با سیاست درست و استفاده بهینه و مناسب از پلتفرم‌های آنلاین خریدوفروش می‌توان فاصله و شکاف میان قیمت خریدار و فروشنده را پر کرد و هزینه‌های معاملاتی و سهم دلان و واسطه‌ها را به حداقل ممکن کاهش داد که هم به نفع فروشندگان و هم خریداران است؛ بنابراین آن ادعا که سایت‌ها و پلتفرم‌های آنلاین نقش منفی دارند، مسموع نیست و بیشتر برای توجیه کاستی‌هایی است که سیاست‌گذاران در عملکرد و کارنامه خود دارند و به گونه‌ای تلاش می‌کنند که این مجموعه‌ها را مقصر جلوه دهند و بیشتر از سهمی که می‌توانند داشته باشند، بار بر دوش آنها سوار شود.

زیرا اساساً امیدی به بازگشت این دشت به روزگاران سبز گذشته آن نیست. اعتراض آنان برای حفظ نقاط به‌جامانده‌ای مانند پارک قیصریه است که به یمن هزینه‌های سرسام‌آور تکون نگهداری رسانده‌اند. نقاطی که حفاظت از آنان به منزله موزه‌های حیات است. موزه‌هایی که برای بازدیدکنندگان یادآور زندگی اکنون ساکنان بر مزار طبیعت آن است و بس. جناب زاکانی! شما که اصرار دارید با چنین سیاست‌هایی نشان دهید به لحاظ پایبندی به مبانی دینی هم از دیگر شهروندان معترض پیشی دارید، باید عرض کنم که در این زمینه هم چپ‌سای نیاز به بازنگری است. آنچه از کلام خداوند در این رابطه برداشت دارم، تاکید و توجه‌دادن انسان‌ها به نشانه‌های طبیعت زنده و زایاست؛ تا جایی که به زنبورعل مرتبتی هم‌تراز پیامبران داده شده و باها را عاملی برای تلقیح و تکثیر گیاهان بیان می‌کند. تاکیدات مکرر بر نقش آب در تولید گیاهان زراعی و درختان و به نشانه حکمت و نعمت خداوند و فراخواندن انسان به تدبیر و تفکر در ارائه جلوه‌های حیات، نشان از آن دارد که در هر برگ و شاخه هر گیاهی، برای صاحبان خرد، حلقه‌ای برای پیوند با نظام هستی‌آفرین وجود دارد. حلقه‌ای که چسباً با دیوارهای سازه‌ای بر روی این گیاهان گسسته شود.

برگزیده‌ها

به بهانه اعلام جرم علیه سازندگان سریال «افعی تهران»

خشونت در مدارس انکارناشدنی است

دوبینک ورزشکار جنجالی مثبت شد

وحید جدی را یادتان هست؟

«هس جین پینگ» شاید برای حفظ قدرت دست به اقدامی انفجاری بزند

اگر چین به تایوان حمله کند

نگاهی به «شرم» اثر آنی ارنو

حتی در زندگی خصوصی نوشتن مقوله‌ای عمومی است

یادداشت

اختلاف نژادی بر فراز کوه‌های آند

یادداشتی از علی مرسلی

یادداشت

ممنوعیت موسیقی در جزیره

مهدی صاحبی پسندیده

وکیل پایه یک دادگستری

نامه اخیر مدیریت بر خدمات و مراکز گردشگری جزیره کیش درباره جمع‌آوری و ممنوعیت اجرای موسیقی الکترونیک (دی‌جی) از مراکز پذیرایی کیش بازتاب گسترده و البته منفی فراوانی به دنبال داشته. به نحوی که فعالان اجتماعی و صاحب‌نظران اصل و اساس این نامه را در تقابل با عرف و روال کسب‌وکار مجموعه‌های مخاطب نامه می‌دانند. در نامه شماره ۱۴۰۳/۲/۱۳ مورخ ۱۴۰۳/۳/۱۲ با امضای سرپرست مدیریت نظارت بر خدمات و مراکز گردشگری سازمان منطقه آزاد کیش به مدیرعامل جامعه مراکز پذیرایی کیش اعلام شده که بیرو دستورالعمل اجرائی فروش و ارائه خدمات مراکز پذیرایی و بند ۵ مصوبه سوسمین گراگراه عفاف و حجاب کیش حداکثر تا مدت یک هفته برای جمع‌آوری و اجراءتشدن موسیقی الکترونیک (دی‌جی) اقدام کنند. ضمانت اجرای جمع‌آوری نشدن هم پلمب مراکز متخلف، ابطال مجوز و معرفی به مراجع قضائی عنوان شده است. مدیرعامل مراکز پذیرایی کیش هم بدون هیچ مقاومت و اعتراضی طی نامه مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۶ این موضوع را به اطلاع بهره‌برداران جامعه مراکز پذیرایی کیش رسانده است. فارغ از انتقادات وارده به این دستور و مغایرت آن با عرف کسب‌وکار صاحبان کسب‌وکار، موضوع از منظر حقوقی هم دارای نکات درخور توجهی است. اجرای موسیقی زنده در رستوران‌ها و فضای مشابه نیازمند اخذ مجوز است. مدیرعامل فرهنگ و ارشاد اسلامی با اخذ استعلام از برخی مراجع دیگر مسئول اعطای این مجوز است. سازوکار اعطای مجوز، شرایط تعلق لغو و ابطال آن هم طی مصوبه هیئت وزیران و وزارتخانه مربوطه به شکل مبسوط شرح شده است. در مناطق آزاد مثل جزیره کیش هم با توجه به ویژگی‌های این مناطق باید در این شرایط با اندک تغییرات و البته به شکل سهل‌گیرانه‌تر اجرا می‌شود.